והעדים מעידים אותו שאכלו. [8]אלמא נקט לרבותא אף על פי שאינו נקט שנגנבו לרבותא דאע"פ שהוא בעין חייב כפל כיון שטוען טענת גנב: **הרי אומר בטוען טענת גנב דבר הכתוב.** דנא זה וילמד על זה: **מגנב** הנגב. להגנב משמע המיוחד כמו העולה עולה (פסחים דף נח:) הילך המיומנת שכיך (חולין דף לא.): **ואידך** (ג) **הנגב לכדר' חייא בר אבא.** אע"ג דאמי דליס לריבוי ומאי למיעוט אין לחוש דהכל לפי סברת הדרש:

כשהוא

באבידה משלם תשלומי כפל שנאמר [1]על כל אבידה אשר יאמר תנן התם ג)[8]היכן פקדוני אמר ליה אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן [2]הודה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם [3]היכן פקדוני אמר לו גנבת משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל [7]הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם קתני מיהא בטוען טענת גנב דמשלם תשלומי כפל [8]אבל בטוען טענת אבד לא משלם תשלומי כפל [9]ואפי' טוען טענת גנב בשבועה הוא דמשלם תשלומי כפל אבל שלא בשבועה אינו משלם תשלומי כפל מנהני מילי דתנו רבנן [2]אם ימצא הגנב בטוען טענת גנב הכתוב מדבר אתה אומר בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב (ה) בטוען טענת גנב הכתוב מדבר תניא אידך אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר אתה אומר בגנב עצמו או אינו אלא בטוען טענת גנב כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר דכולי עלמא מיהת אם לא ימצא הגנב בטוען טענת גנב כתיב מאי משמע אמר רבא אם לא ימצא כמה שאמר אלא שהוא עצמו גנבו ישלם שנים ומנלן דבשבועה דתניא [3]ונקרב בעל הבית אל האלהים [4]לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמר שליחות יד למטה ונאמר שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב היינו דכתיבי תרי קראי אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב תרי קראי למה לי אמרי חד למעוטי טענת אבד ולמאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דלא מייתר למעוטי טענת אבד מנא ליה מגנב הגנב ולמאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב דמיעט ליה טוען טענת אבד גנב הגנב מאי דריש ביה אמר לך מבעי ליה לכדרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן [5]דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דהאי גנב הגנב אפקיה למעוטי טענת אבד דר' חייא בר אבא מנא ליה אמר לך הקישא הוא [7]ואין משיבין על הקישא בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב גנב עצמו מנא ליה וכי תימא ליתי בק"ו מטוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן בשבועה אף כאן בשבועה נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה [9]דתנא דבי חזקיה יאמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח אף כל קרב לגבי מזבח מה יש לך להביא שה

כשהוא

ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו: **למעוטי טענת אבד.** אם טען נאבדה הימנו ועדים מעידים שגנבו פטור מכפל אפילו שנאמר **על כל אבידה וגו'.** ובטוען טענת גנב מוקמינן ליה להאי קרא לקמן בשמעתין: **תנן התם.** בהגוזל עליס [לקמן דף קח:]: **משלם את הקרן.** דאין כפל אלא בטענת גנב: **הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם.** דכתיב (ויקרא ה) או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' וחזרו ואשם גזילות ואינו בא אלא על הודאת פיו דאע"פ דלא כתב בהחיא פרשה הודאה כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא[1] והתודו את חטאתם וגו' וחומש נמי אינו בלא אשם: **טענת אבדה.** אבד הימנו: **בשבועה.** לאחר שנשבע לשקר כדקתני משביעך אני: **בטוען טענת גנב.** בבעל הבית שטוען טענת גנב בפקדון זה כדכתיב[2] וגונב מבית האיש וגו' הכתוב מדבר ונקמר דאם אינו אומר אם לא ימצא הגנב ישלם שנים: **או אינו אלא בגנב עצמו.** שבעל הבית אומר טען ומצא הגנב שגנבו: **כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב.** ולקמיה מוקמינן לה בטוען טענת גנב שנמצא הוא בעצמו [3] גנב הוי אומר דהאי קרא לעיל נמי כשנמצא בעל הבית שקרן קאמר ולקמיה פרכינן תרי קראי למה לי: **בגנב עצמו.** מגיד הכתוב שגנב משלם כפל: **או אינו אלא בטוען טענת גנב קאמר.** דאם נמצא הוא גנב משלם כפל: ה"ג **כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים אם לא ימצא הגנב שאמר.** שטוען נגנבה כדכתיב וגונב מבית האיש: **אלא הוא עצמו גנבו.** ונקרב בעל הבית כלומר והוא כבר נשבע בדבר שלא שלח ידו מה כתיב אחריו על כל דבר פשע וגו' ישלם שנים[4]: **וממאי.** דהאי ונקרב בעל הבית לשבועה קאמר: **לשבועה.** שכיון שטוען וגונב מבית האיש ישבע שנגנבה ויפטר: **או אינו אלא לדין.** [5]לפרעון דשומר חנם שטוען נגנבה ישלם דהאי קרא בשומר חנם כתיב כדאמרי' בהשואל (ב"מ דף לד:): **שליחות יד למטה.** בשומר שכר שבועת ה' תהיה בין שיהא אם לא שלח וגו': **שליחות יד למעלה.** שנאמר **על כל אבידה וגו'.** ובטוען טענת גנב מוקמינן ליה להאי קרא לקמן בשמעתין: **תנן התם.** בהגוזל עליס [לקמן דף קח:]: **משלם את הקרן.** דאין כפל אלא בטענת גנב: **הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם.** דכתיב (ויקרא ה) או מכל אשר ישבע עליו לשקר וגו' וחזרו ואשם גזילות ואינו בא אלא על הודאת פיו דאע"פ דלא כתב בהחיא פרשה הודאה כתב רחמנא באשם גזל הגר בפרשת נשא[1] והתודו את חטאתם וגו' וחומש נמי אינו בלא אשם: **טענת אבדה.** אבד הימנו: **בשבועה.** לאחר שנשבע לשקר כדקתני משביעך אני: **בטוען טענת גנב.** בבעל הבית שטוען טענת גנב בפקדון זה כדכתיב[2] וגונב מבית האיש וגו' הכתוב מדבר ונקמר דאם אינו אומר אם לא ימצא הגנב ישלם שנים: **או אינו אלא בגנב עצמו.** שבעל הבית אומר טען ומצא הגנב שגנבו: **כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב.** ולקמיה מוקמינן לה בטוען טענת גנב שנמצא הוא בעצמו [3] גנב הוי אומר דהאי קרא לעיל נמי כשנמצא בעל הבית שקרן קאמר ולקמיה פרכינן תרי קראי למה לי: **בגנב עצמו.** מגיד הכתוב שגנב משלם כפל: **או אינו אלא בטוען טענת גנב קאמר.** דאם נמצא הוא גנב משלם כפל: ה"ג **כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים אם לא ימצא כמו שאמר.** שטוען נגנבה כדכתיב וגונב מבית האיש: **אלא הוא עצמו גנבו.** ונקרב בעל הבית כלומר והוא כבר נשבע בדבר שלא שלח ידו מה כתיב אחריו על כל דבר פשע וגו' ישלם שנים[4]: **וממאי.** דהאי ונקרב בעל הבית לשבועה קאמר: **לשבועה.** שכיון שטוען וגונב מבית האיש ישבע שנגנבה ויפטר: **או אינו אלא לדין.** [5]לפרעון דשומר חנם שטוען נגנבה ישלם דהאי קרא בשומר חנם כתיב כדאמרי' בהשואל (ב"מ דף לד:): **שליחות יד למטה.** בשומר שכר שבועת ה' תהיה בין שיהא אם לא שלח וגו': **שליחות יד למעלה.** נקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו: **למעוטי טענת אבד.** אם טען נאבדה הימנו ועדים מעידים שגנבו פטור מכפל אפילו שנאמר **על כל אבידה וגו'.** כגנב עצמו דנפקא ליה מגנב הגנב: **הקישא הוא.** כיון דסמיכי להדדי הני קראי איתקש גנב וטוען טענת גנב להדדי מה גנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה אם טבח ומכר אף טוען טענת גנב דאיכא למיפרך מה לגנב עצמו שכן חייב כפל אלא שבועה תאמר בטוען טענת גנב שלריך שבועה אין משיבין על ההיקש כדאמרינן להא מילתא בהגוזל עליס (לקמן דף קו:). ואיכא דאמרי הקישא כדמפרש התם הואיל וגנב משלם כפל מה גנב טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן בשבועה אף כאן בשבועה נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה [9]דתנא דבי חזקיה יאמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח אף כל קרב לגבי מזבח מה יש לך להביא שה

לרבות

האלהים לשבועה. והכי קאמר אם לא ימצא כמה שאמר שנגנבה אלא הוא עצמו גנבה, והוא כבר נקרב אל הדיינין לשבועה ונשבע לשקר ואחר כך בא עדים, אשר ידעינון הדיינין ישלם כפל [ב"מ מא:]. **אתה אומר לשבועה.** קריבה לשבועה, **או אינו אלא לדין.** קריבה לדין, שמשעה שטען בגד"ש דגנבה, אע"פ שלא נשבע ישלם כפל אם בא עדים (שם) שכיון שבא לדין עמו וכפר לומר שגנבה, מיד יתחייב כפל אם בא עדים שהיא בידו (שמות כב ח). **אף כאן לשבועה.** למדנו שאין משלמין כפל ע"י טענת גנב אלא לאחר שבועה, וגם למדנו שנפטר מגנבה ואבדה בשבועה [ב"מ מא:]. **ואין משיבין על ההקישא.** אע"ג דאיכא למיפרך היא, דאתיה דן ק"ו מעצמו ואין אדם דן גז"ש והיקש מעצמו אלא אם כן למדה מרבו וכבר מרבו אלכה למשה מסיני (מנחות פב:).

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פ"ד מהל' גניבה הל' ג ועיין במ"מ טוש"מ סי' שנ:
ו ב מיי' פ"ח מהל' שכועות הל' ח ט סמג לאוין רמ:
ז ג מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ח טוש"מ שם:
ח ד מיי' פ"ח מהל' שכועות הל' ט י יח סמג שם:
ט ה מיי' פ"ד מהלכות גניבה הלכה ג טוש"מ שם:
י ו מיי' שם הלכה ח טוש"מ שם:
יא ז מיי' פ"ח מהל' שכירות הל' ב סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' רלח סעיף ח:

רבינו חננאל

באבדה משלם תשלומי כפל, כגון שמצא אבידה והיא בידו וטען שנגנבה ונמצא שהוא גנבה משלם תשלומי כפל, והוא שנשבע. אבל אם לא נשבע אפילו זה אינו משלם תשלומי כפל. מנא הני מילי דתנו רבנן אם (שמות כב, ח) ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר, אתה אומ' כן או אינו אלא בטוען טענת גנב, כשהוא אומ' אם לא ימצא הגנב, בגנב עצמו הכתוב מדבר. תניא אידך אם ימצא הגנב בטוען טענת גנב הכתוב מדבר. שמע מינה דכל מאי דקתאני במתניתין עיקרה מן התורה. לפיכך אמרינן בגמרא מנא הני מילי, ופירשו בה פירוש הפסוק לברר כי הטוען טענת גנב [משו]לם, מפורש הוא בפסוק. ואמ' כי פירוש הפסוק אם לא ימצא הגנב, כמה שטען מי שהפקדון [אצלו ש]נגנב מידו, אלא אחר שנקרב בעל הבית אל האלהים ונשבע, ונמצא כי הוא גנבו, ישלם שנים. [ואקשינן] הך תנא ד[תניא] אידך דמפיק להני תרי קראי לטוען טענת גנב, תרי קראי למה לי. ופריק [חד] למעוטי [טענת אבוד, ש]לא משלם כפל מנא ליה, ואמרינן נפקא ליה מגנב הגנב, כלומ' היה לו [לכתוב] אם ימ[צא ...ב] לרבות כל גנב ואפילו טוען טענת אבד ונמצא שהוא גנבו אינו משלם שנים(ב) ...[ואיר]ך הנ[גנבו]... מיבעי לי לכדר' חייא בר אבה אמ' ר' יוחנן דאמ' הטוען טענת גנב בפקדון ושבח ומכר משלם אנ[רבעה ו]חמשה הואיל וגנב משלם תשלומי כפל וטוען טענת גנב משלם תשלומי ...ג) ה' אף הטוען טענת גניב אם טבח ומכר משלם ...ג) [למע]טי טענת אבוד. הא דר' חייא בר אבה אמ' ר' יוחנן ...ד) [ואין משיבי]ן על הקישא, כלומר הוקש טוען גנב לגנב ואין משיבין על [הקישא. ...] ומנא לן דטוען טענת גנב אינו משלם תשלומי כפל אלא ...ה) נמצא כי הוא גנבו דתניא (ב"מ מא, ב) ונקרב בעל הבית אל האלהים, לשבועה. ...ו) שליחות יד למטה שני' (שמות כב, י) שבועת יי"י תהיה בין שניהם ...ז) בשבועה אף שליחות יד האמורה למעלה בשבועי. ...ח) תרי קראי בטוען טענת גנב, [גנב] עצמו מנא ליה, וכי תימא ליתי בקל וחומר [מטוען] טענת גנב, מה טוען טענת גנב דיו לבא מן הד[ין] להיות כנדון, דיו לגנב להיות כטוען [טענת גנב] מה טוען טענת גנב אינו משלם כפל אלא אם [נשבע שנ]גנב אף גנב כך. והא קימא לן (לקמן סד, ב) [דחייב כפל] אף על פי שלא נשבע. ההילכך לא יכיל ליתי בקל וחומר. אמ' **רבא נפקא שהגנב משלם** ...ט) [מ]תנא דבי חזקיה ואמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כן וכול'.

מסורת הש"ס

א) לקמן קו. קח: שבועות מט., ב) ב"מ מא:, ג) [לקמן קו:] לעיל סב:, ד) [לקמן קו:] מנחות פב:], ה) [לקמן עה.], ו) [במדבר ה], ז) [שמות כב], ח) [ל"ל גנבו יעב"ץ], ט) [שמות כב], י) ע' רש"ל וכר"מ.

תורה אור השלם

1. על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלהים יבא דבר שניהם אשר ירשיעון אלהים ישלם שנים לרעהו: שמות כב ח
2. כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שנים: שמות כב ו
3. אם לא ימצא הגנב ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו: שמות כב ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' אם לא ימצא הגנב הוי אומר בטוען טענת גנב: (ב) תוס' ד"ה ולידך גנב הגנב כו':

מוסף תוס'

א. ה"ה גנבו ולא אכלו ו. ר"ש.

מוסף רש"י

באבידה. לפעוה עצמו על ידי גנב, שטוען נגנבה הימנו האבידה שנאלאמי ומצא שבידו הוא, משלם תשלומי כפל. בגנב עצמו, דדרשינן אם לא ימצא הגנב, אם לא ימצא כמו שאמר, אלא הוא עצמו גנבו, וכתיב בתריה ישלם שנים (לעיל נז.). היכן פקדונו. אמר לשומר חנם היכן שודי אמר ליה אבד (שבועות מט.). משלם את הקרן. וכפל לא, דאין כפל אלא בטוען נגנב, וחומש ואשם נמי לא שייכי אלא בשבועה, דכתיב בגזל הגר והתודו (לקמן קו. ובעי"ז קח:). הודה על פי עצמו. לאחר שבועה (לקמן קו.) אלא בא עדים, משלם קרן וחומש ראשם. כדין שבועת הפקדון דאינה באה עד שתודה ושב מרשעו ובא להתכפר, דכתיב בגזל הגר בפרשת נשא והתודו את חטאתם אשר עשו וגו' (שבועות מט.). אמר לו נגנב כו' הודה מעצמו משלם קרן וחומש ראשם. אבל כפל לא, דמודה בקנס הוא (שם). ונקרב בעל הבית אל

לרבות שאר דברים. כל הני: אילו כן. לשון תשובת שאילה הן: **אף כל קדוש בבכורה.** ולא תמרני מדלשא אלא תמור הלכך מה היה לך להביא שלא נכתב חמור להכי כתב חמור דע"כ כלל ופרט (ג) **לשאר דברים אתי: והכל בכלל.** חייס דמשמע לרבות כל בעלי חייס למה לי: **מי כתיב שור.** בריש**א** והדר גזיבה דהוה ליה פרט וכלל דיממא הכל בכלל דנעשה כלל מוסיף על הפרט גזיבה ושור כתיב דהוה ליה כלל ופרט ושור אין מידי אחרינא לא: **וכי תימא אילו נאמר קאמר.** אילו נאמר שור בריש**א** והדר גזיבה לא היה צריך לכתוב יותר ולמה לא נכתב כן: **אילו נאמר שור וגזיבה.** בתמיה. הא ודאי ה"ל פרט וכלל ושפיר קשיא לי' ומאי אילו כן קמהדר ליה: **אלא דדכתיב קאמרי.** בתמי'. גזיבה ושור הא הוה ליה כלל ופרט ומאי הכל בכלל דקא קשי' לי' ומאי מה הפרט מפורש דמהדר ליה הא כלל ופרט לא מרבי מידי: **אחייס סמיך.** גזיבה דה"ל כללא קמא סמיך ליה אחייס דהוי כללא בתרא ודריס בכלל ופרט וכלל וסיפא דקתני ויאמר גזיבה שור ושה וחמור והכל בכלל הוא"ל ואחייס סמיך ליה מאי קשיא לי' הא טפי לא כתיב אם המצא תמצא קשיא ליה כדאמר במסקנא ומיהו אפסקיה גמרא למילתי' דרבא בפרכי אחריתי ולא שבק לאסוקיה למילתי': **והא לא דמי כללא בתרא.** דלא כייל אלא בעלי חייס לכללא קמא דמשמע כל דבר: **הא תנא דבי רבי ישמעאל.** בשילהי אלו טריפות(ג): **והכי קא קשיא ליה.** לתנא דבי מזקיה בסיפא דמילתא: **אם המצא תמצא.** דמשמע ריבויי למה לי. והשת' קא מפרש לה רבא לכולא מתני': **הכל בכלל.** דמתרני כל כעין הפרט דבר המטלטל וגופו ממון: **הא מה אני מקיים גזיבה.** דדרשינן בכלל ופרט לרבות כל דבר: **יאמר גזיבה ושור ושה וחמור וחייס והכל בכלל.** אם המצא תמצא ל"ל ומשני אילו כן הייתי אומר אף כל ב"ח להכי אינטריך אם המצא תמצא למימר דלאו מגזיבה וחייס דרשינהו לכלל אלא מאם המצא תמצא ושדינהו לכל הני פרטי ביניייהו כדמפרש לקמן [נ"ב]: הדר פריך תנא דבי חזקיה **מה יש לך להביא שאר ב"ח כשהוא אומר חייס הרי בעלי חייס אמור.** כלומר מקרא בהדיא נפקי ולאו מכלל ופרט הלכך מה אני מקיים כלל ופרט לרבות כל דבר ואכתי המצא תמצא למה לי. והכי מסקנא דתנא דבי חזקיה: כי הא דגוזא דהכי מסיק מילתיה שפיר: **יאמר** גזיבה ושור וחיים והכל בכלל. שאל הר"ר אשר מלוני"ל את ר"י היכי ס"ד דמגזיבה שור וחייס מרבינן כל דבר ולא (ד) יהיה אלא פרט וכלל דלא הוה מרבינן מיניה אלא ב"מ[א] והשתא בעי לרבויי בכלל ופרט וכלל טפי ממאי דמשמע כללא בתרא והשיב לו ר"י כיון דלא מסיק אכתי אדעתיה לד קדושה בבכורות וקרב לגבי מזבח א"כ אם נאמר מה הפרט בבכורה מה יש לך להביא חמור כשהוא אומר חמור הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר שור וחמור שה וגזיבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי[ה] חיים אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר אמר מר יאמר שור וגזיבה מי כתיב שור וגזיבה גזיבה ושור הוא דכתיב וכי תימא אילו נאמר קאמר אילו נאמר שור וגזיבה ומי מצית אמרת מה הפרט מפורש הוה שור פרט וגזיבה כלל פרט וכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי אלא כדכתיב קאמרי גזיבה ושור מי מצית אמרת הכל בכלל או מה הפרט מפורש הוה ליה גזיבה כלל ושור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור אין מידי אחרינא לא אמר רבא תנא אחיים קא סמיך ליה וכלל ופרט וכלל קא"ל והא לא דמי כללא בתרא לא אמר רבא תנא[ו] דבי רבי ישמעאל הוא דכה"ג דריש כללי ופרטי והכי קא קשיא ליה אם המצא תמצא למה לי יאמר שור וגזיבה וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקרב לגבי מזבח אף כל הקרב לגבי מזבח מה יש[ח] להביא שה כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר גזיבה ושור ושה וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בבכורה אף כל דבר בבכורה מה יש לך להביא חמור [כשהוא אומר חמור] הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר גזיבה ושור ושה וחמור וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר ב"ח כשהוא אומר חיים הרי[ט] חיים אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר אם המצא תמצא ל"ל

כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר שור שה וגזיבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה מה יש לך להביא חמור כשהוא אומר חמור הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר יאמר שור וחמור שה וגזיבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי[י] חיים אמור הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר אם המצא תמצא ל"ל אי

אמר מר יאמר שור וגזיבה. מקשינן עליה מי כתיב קרא הכי, קרא הכי הוא דכתי' אם המצא תמצא בידו הגזיבה משור עד חמור עד שה חיים שנים ישלם. וכי תימא הכי קאמ' אלו נאמר שור וגזיבה הייתי דן כך וכך, וכי איפשר לומר כך, והלא אלו כתי' קרא שור וגזיבה וההה ליה שור פרטא וגזיבה כללא, ופרט ואחר כך כלל איתרבי ליה כל מילי, חיים למה לי. וכי תימא לא דריש אלא לקרא דכתי' גזבה ושור, או הכי הוה ליה כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט, שור אין מידי אחרינא לא. אמ' **רבא, תנא אחיים** דכתיב בסופא דקרא הוא דסמוך, ודרוש ליה בכלל ופרט. ואקשינן, כללא קמא הגזבה דמשמע כל דבר ואפילו דבר שאין בו רוח חיים, כללא בתרא חיים דמשמע בעלי חיים בלבד. וכיון דלא דאמי כללא קמא לכללא בתרא, היכי דיינינן להו בכלל ופרט וכלל. ופרקינ', תנא דבי ר' ישמע' דדריש כללות ופרטות כי האי גונא. והכי קא קשיא ליה להאי תנא, כיון דכי דרישנא ליה להאי קרא הכי מיתברי ליה כל מילי, אם המצא תמצא בידו הגזבה למה לי. והכי פשיט, לא מיתברי להו כל מילי דאיכא למיפרך והכי [קא] פשיט אלו נאמר גזבה שור וחיים הכי דיינינן ליה הכי כלל ופרט וכלל ואי אתה דן אלא כעין [הפרט] מה הפרט מפורש דבר הקרב על גבי המזבח, אף כל דבר הקרב על גבי המזבח, מה יש להביא, שה. כשהוא אומ' בפסוק שה (רישא) [הרי שה] אמור, הא מה אני מקיים גזיבה לרבות כל דבר. ויאמר גזיבה שור ושה וחיים כול'. וכולם דרישתין כענין הזה. **ואסיקנה**, ויאמר גזיבה כלל, שור שה וחמ[ור] ופרט, חיים חזר וכלל, כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מפורש מבעלי חיים ...ין אף אני אביא כל בעלי חיים. ואם תאמר מה לפרט שכן דבר הקדוש בבכורה שאר בעלי [חיים] שאינן קדושין בבכורה מנין. כשהוא אומ' חיים דנין אותו בפרט וכלל, ואיתרבו ליה[ן] שאר בעלי חיים. ומה אני מקיים גזיבה, לרבות כל דבר.

(א) [בעלי חיים], (ב) זמים ד: מ: מולין פו. [כריתות כא.], (ג) [חולין סו.], (ד) וא"כ אינו יכול לומר הלכ' הטוב שבהם. העתק מחילופי גרסאות, (ה) ותימה מדלא מר' לרבות אלא תמור אלכך לומר דבדבר וכו' דמבעיי' ליה לכתתני ידו כו' ולימוד דהמצא תמצא אי תמצא תמצא לא משמע ליה וכדפירשו התוספות לקמן. העתק מחילופי גרסאות,

הגהות הב"ח

(א) נמ' מה יש לך להביא שה: (ב) שם כשהוא אומר חיים הרי בעלי חיים: (ג) רש"י ד"ה אף כל וכו' כלל ופרט וכלל לשאר: (ד) תוס' ד"ה יאמר וכו' ולא יהא אלא פרט: (ה) בא"ד מתיאב לפי' ר"י וכו' לימוד שיהיה הכל בכלל חיים תא' קמאני וכו' וה"ל מכח פרטות בא לרבות בכלל חיים אילו לאו:

מוסף תוס'

א. [ד]הא כללא חיים כתיב ואין בכלל אלא בעלי חיים. רשב"ם. ב. [נ]ה"ק והא לא דמי לפי פשט הלשון, דלא משמע חיים אלא בע"ח, וכיון דהיינו מפרשים גזיבה וחיים במשמעות פשט שלהם אין לעשות ממנו כלל אחרון. רשב"ם. ולכך צריך לתרץ הא תני דבי רבי ישמעאל [הוא וכו']. תוס' שאנן נשימע"ק. ג. שאמר אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בע"ח. תוס' שאנן. ד. והמקשה חודר. תוס' שאנן. ה. במנע ובמשא. ר"ש. ו. וכ"ת שה למה לי, משור וחמור וחיים נפקא, דמחמור נפקא דבר הקדוש בבכורה אייתר ליה שור לרבויי כל דבר שנבלתו מטמאה במגע ובמשא וא"כ שה למה לי, אבתי איכא למימר דאתא לאתויי עופות טמאים, דהו"א טהורים דווקא שיש בהם טומאה בבית הבליעה מיהא, אבל עופות טמאים לא כדמסיק תלמודא לעיל (סג ע"א). ר"ש. ז. דלא אמרינן דברה תורה כלשון בנ"א אלא היכא דאי דרשינן ליה המדרש מכחיש פשטיה דקרא כגון הענק תעניק לו דאי דרשינן הענק תעניק מכל מקום הוא מכחיש המקרא דכתיב אשר יברכך ה' אלקיך תתן לו דמשמע דוקא נתברך הבית בגללו. רבינו יפעיה בשימע"ק. ועי' תוס' ב"מ נא ע"ב ד"ה דברה תורה ותוס' ממות יז ע"ב ד"ה מאי. ח. דאל"כ כל הני פרטי למה לי כדפריך בסמוך. הלש"ם בשימע"ק. ט. אבל על שינויא דרבא לא קשיא הך פירכא, כי חזקיה לא בא אלא להקשות המצא תמצא למה לי כל מאי דבעית למילף מהמצא תמצא מצית למילף מגזיבה וחיים, ותלמודא הוא דשני דאית ליה פירכא ואיצטריך המצא תמצא. הלש"ם בשימע"ק. ועי' מהר"ם.

מי

חיים לשאין בעלי חיים אבל בתחלה שהיו לו טעמים אחרים לא חושש אם לא נחלק והשתא איצטריך המצא תמצא לרבות שאין בעלי חיים ופריך מה יש לך להביא בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור ולמה לי כל הני פרטי הא מה אני מקיים גזיבה פירוש כלל ופרט וכלל לרבות כל דבר ועוד שאלו דאמאי הוצרך לומר מה הפרט מפורש ב"מ ה"ל למימר אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא[ז] לאתויי עופות טהורים ולא הוי מני לאקשויי תו כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור כו' ושפיר איצטריך המצא תמצא[ח] ואור"י דסובר זה התנא שאין לנו לתלות זה הדבר בלב טומאה[ט] כיון שטומאה חלוקה יותר מדאי שזה במגע ובמשא וזה בבית הבליעה דוקא ועוד שאלו למה ליה לרבא למימר דאם המצא תמצא קא קשיא ליה ולריך להפוך דברי הברייתא ולומר גזיבה ושור לימא דחזקיה אתא לפרושי למה כל הני פרטי ואאם המצא תמצא סמיך ס"ל דאמרי בשני כללות הסמוכי' זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרטו וה"ק יאמר המצא תמצא ושור וגזיבה והכל בכלל אבל המצא תמצא לא חשיב להו שני כללות דדברה תורה כלשון בני אדם ומשני דמשור לחודיה ועם שני כללות לא אתי ומסיק ויאמר המצא תמצא ושור וחמור ושה וגזיבה והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש ב"מ והשתא מסיים שפיר כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור הא מה אני מקיים כלל ופרט לרבות כל דבר והוי אתי מסקנא דברייתא שפיר דלפי מה שמפרש רבא דהמצא תמצא קא קשיא ליה אין מתרץ בברייתא עצמה כלום וגם מה שמזכיר שור קודם לגזיבה הוה אתי נמי שפיר והשיב לו ר"י חדא דאין לומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח וקדוש בבכורה הא ע"כ כיון דסבר אלי' תנא דשני כללות הסמוכים זה לזה בריבה ומיעט וריבה דיינינן ליה[י] א"כ משני כללות הוה מרבינן כל דבר דהא ליכא למימר הטל פרט ביניהם כבני מערבא דא"כ תקשה ליה שה למה לי כדפריך בסמוך[כ]:

מי

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

סד: מרובה פרק שביעי בבא קמא

אי הכי שפיר קשיא ליה. ומשני משום דאית ליה פירכא אע"ג דהאי פירכא ליתא בברייתא היינו משום דלא חש לפרשה א: **מהיכא** קמייתי ליה מכללא בתרא כללא גופי' חיים כתיב ביה. גם זה שאל ה"ר אשר מלוניי"ל את ר"י דאכתי תקשה המצא תמצא ל"ל דהא כיון דלא מצי לרבויי בכלל ופרט וכלל טפי אלא בעלי חיים משום דכללא גופיה חיים כתיב ביה א"כ ע"כ חיים לכללא לא אתיא דאי כללא אמאי איצטריך כל הנהו פרטי לא לכתוב אלא גזיבה וחיים והוה מרבינן נמי כל בעלי חיים אלמא לאו כללא הוא אלא פרטא ב ומפרטא דחיים לחוד נרבה כל ב"מ ומכל הני פרטי נרבה כל דבר והכי אתא בסמוך אי לאתויי בעלי חיים מחיים נפקא והשיב ר"י דלקמן ודאי דאיכא כללא ופרטא וכללא כדאמר שדי שור בין המצא תמצא קאמר שפיר דמכעין הפרט דשור מרבינן אפילו דלאו ב"מ דכל ב"מ מפרטא דחיים נפקא אבל הכא בלא המצא תמצא אי חיים לא הוי כלל היכי מתרבו דלאו ב"מ מפרטי כיון דליכא כלל בתרא לרבויי מיניה כעין הפרט ג והואיל שאין לרבות מהן כלום אם נעשה חיים פרט ע"כ לריכין אנו לעשות מחיים כלל ויכולו הפרטות למעט מן הכלל ונאמר מה הפרט מפורש דבר שנגלתו מעוטא ומעט מהם עופות טמאים ואע"ג דהאי תנא אין נראה לו לתפוס לד טומאה היינו דוקא לפי מה שהיה יכול לתפוס לד ב"ח ורואה לעשות כלל דחיים כמו כלל דגזיבה אבל השתא דמסיק דמחיים לא משמע אלא ב"מ ואין יכול לתפוס לד ב"ח דא"כ פרטי למה לי ע"כ היה לריך לתפוס לד טומאה ד להכי איצטריך המצא תמצא לרבות כל דבר כדמסיק:

למעוטי דבר שאין מסוים. אית ספרים דגרסי ו לאתויי ה ולעיל (דף סג. ד"ה דבר) מפורש: **אי הכי שה ל"ל.** ז ה"מ לאקשויי שור ושה ל"ל ח דמכעין הפרט דחיים לחוד מרבינן כל דבר אפילו דלאו ב"מ ט ולפי שהגמרא התחיל דבריו בשור שהוא ראשון נקט הכי אבל באמת הוא ששייסד מיותיה: אין

אי הכי שפיר קשיא ליה משום דאית ליה פירכא לרבות כל דבר מהיכא קמייתי ליה מכלל בתרא כללא גופיה חיים כתיב ביה כלל ופרט וכלל מאי קא מהני ליה אי לאתויי כל דבר הא חיים כתיב בעלי חיים אין מידי אחרינא לא משום הכא איצטריך אם המצא אמרי והא שני כללות דסמיכי אהדדי נינהו אמר רבינא ט כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט שדי שור בין המצא לתמצא לאתויי מאי אי לאתויי ב"ח מחיים נפקא אלא לאתויי דבר שאין בעלי חיים ודרוש הכי מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון ותו שדי חמור בין המצא לתמצא לאתויי מאי אי לאתויי דבר בעלי חיים משור נפקא אלא לאתויי דבר מסויים א"ה שה למה לי אלא ריבה ומיעט וריבה הוא כדתנא דבי רבי ישמעאל י דתנא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים אין זה כלל ופרט אלא י ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל מאי רבי רבי כל מילי אי הכי כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות גניבה וחיים לכדרב דאמר אחייה לקרן כעין שגנב ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב וגנב עצמו נפקא ליה מאם ימצא הגנב האי אם המצא תמצא מאי דריש ביה מבעי ל' לכדרבא בר אהילאי יא דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור דכתיב יב אם המצא תמצא אם המצא בעדים תמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו ולמ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי אם המצא תמצא מפיק ליה לגנב עצמו מרשיע עצמו מנלן יג מאשר ירשיעון אלהים ולא המרשיע את עצמו ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאייתי ליה מהמצא תמצא למרשיע את עצמו האי אשר ירשיעון מאי דריש ביה אמר לך ההוא מיבעי ליה למודה בקנס דפטור ומ"ד תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב ולמ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה גנב מהתם בשלמא אם המצא תמצא לכדרבא בר אהילאי אבל כל הני פרטי למה לי כדתנא דבי רבי ישמעאל יד דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שנתחדש בה ואימא גנב עצמו בשבועה לא ס"ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם טו שלא בשבועה אתה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה מאי לא כך היה אמר אביי לא לכתוב רחמנא שנים ישלם בגנב וליתי בק"ו מטוען טענת גנב ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן אלא שנים ישלם דכתב רחמנא בגנב עצמו למה לי דאפילו שלא בשבועה והאי אם המצא להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה טז לכדתניא ידו אין

ושטרות כדאמרן הא אימעיטו להו להנך מהנך פרטי דכתיבי בעל כל דבר פשע: **שנחדש בה.** אם המצא בעדים תמצא בדיינין פרט למודה בקנס: **ואימא גנב עצמו.** לא ישלם כפל עד שיטבע בשקר הואיל ומקרא דלעיל נפקא לן גנב עצמו: כחוסה

דהיינו שתי כללות, דמשמע דבכל מיס בעינן קפיר וקשקשת, ופרט כתיב אחריהם בימים ובנחלים, דמשמע בימים ובנחלים שטובעים הם בעינן קפיר וקשקשת, אבל הבדילים במים מכוסעין מיתתאלי בלא קפיר וקשקשת, אין זה כלל ופרט, לא דייניין ליה בכלל ופרט, אלא מטילין הפרט מיניהן ולמין אותו כדברי ומיעוטי (בכורות נא.) הואיל ואתי הכללות מסוכין, כאתמטיל פרט שאתחיליהן מיניהם מדה מתוכה היא אבל אם תדוש בכלל ופרט אלא בדיבוי ומיעוט, דלהכי אלגיהו רחמנא לפרטא מכלל אלא תדבריה בכלל ופרט. ואיכא בין דיבה ומיעוט לכלל ופרט, דכי הדשינן כלל ופרט הוי פרט פירושו של כללא ואין בכלל אלא אם שבפרט, ואפילו דבר הדומה לו אין לך להביא, ובשכלול לך כלל שי אחר הפרט אהני לאתויי מידי דדמי ליה לפרט, אבל כי הדשינן ריבה ומיעט לא פיכם המיעוט את הריבוי, אלא מיעט אבא אשמעם ממנו הכל אלא זה והדומים לו, ובגלאו דבוי שי הוה מרבינן כל דבר מדמי ליה למיעוטא ואהני דבוי שי לאתויי כל מילי ואהני מיעוטא למעוטי מידי דלא דמי ליה כלל (חולין סז.). כל פרשה שנאמרה ונשנית בו'. אלוהיה דקרא לאחוד ולשנות את המאמר מפני דבר אחר המתחדש בהפלגתו (תוספה ג.). ידו. אם המצא תמצא בידו (ב"מ יז).

יב א מיי' פ"א מהל' גניבה הלכה ד סמג עשין עא:

תורה אור השלם

1. אִם הִמָּצֵא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֻבָה מִשּׁוֹר עַד חֲמוֹר עַד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם: שמות כב ג
2. עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע עַל שׁוֹר עַל חֲמוֹר עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ: שמות כב ח

גליון הש"ם

תוס' ד"ה אי הכי שה למה לי ה"ם לאקשויי. עיין תשובת מהר"י אלגזי סי' שלד:

רבינו חננאל

איכא למיפרך במאי קא מייתי ליה בכללי בתרא, בכללא גופיה] חיים כת', חיים אין מידי אחרינא לא. משום הכי קשיא ליה לה... **והדר לדין,** אם המצא תמצא בידו הנגיבה, דכיון דאינון שני כללות [דסמיכי אהדדי, מטילין] פרט ביניהן ודנין אותן בכלל ופרט, כדאמרי במערבא. וכל דבר שיש בו רוח חיים למדנו שהגנב משלם כפל מדכת' חיים שנים ישלם, השתא שדינן שור ביני המצא תמצא ודינין הכי, המצא כלל, שור פרט, תמצא חזר וכלל. אם אינך צריך לרבות בעלי חיים דהא איתרבי ליה כל בעלי חיים מדכת' חיים שנים ישלם, דרוש הכי מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המט[לטל] וגופו ממון. מחמור, מרבינן דבר שאינו מסויים. משה מאי מרבינן, וזה הוא דמקשי או הכי שה למה לי. ונדחה זה כולו. **וחזרנו** לומר דלאו בכלל ופרט דיינן ליה אלא לדרוש בריבוי ומיעו[ט], כדתנא דבי ר' ישמע' במים במים שני פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט כול'. והכא דרשינן הכי, גניבה ריבה הכל, שור מיעט קרקע, חמור מיעט עבדים, שה מיעט שטרות, גניבה וחיים לכדרב כדבענן למימר קמאן (סה, א). **השתא דפשטינ'**, ולמאן דמפיק להני תרי קראי בטוען טענת גנב, גנב עצמו מנא ליה. מפיק ליה מאם המצא תמצא. אלא אידך תניא דמפיק לחדא קרא בטוען טענת גנב ולחדא קרא בגנב עצמו, האי אם המצא תמצא מאי דריש ביה. דריש ביה הכי כדרבא בר אהילאי דאמ' (רוב) [רב] המצא בעדים המצא בדיינין, פרט למרשיע את עצמו שאין משלם כפל, שמעינן מינה דמודה בקנס פטור (לעיל טו, א:). ואידך, נפקא מאשר ירשיעון אלהים ישלם שנים ולא המרשיע את עצמו וכו'. **תוב אקשינן** למאן דאמ' חד בגנב וחד בטוען טענת גנב, ודרוש נמי המצא תמצא כדרבה בר אהילאי, הני שור וחמור ושה דכת' הכא למה לי, הא כתיב על כל דבר פשע על שור על חמור וגו'. ופרקינן, כדתנא דבי ר' ישמע' דאמ' כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא בשביל דבר שנתחדש בה. ומה חידושא איכא הכא, מודה בקנס פטור שנ' (שמות כב, ג) המצא תמצא המצא בעדים תמצא בדיינין פרט למרשיע את עצמו. **ואקשינן תוב,** או הכי גנב עצמו לא ישלם כפל אלא אם ישבע. ודחינן לה מדהוה ליה למיתא בקל וחומר מטוען טענת גנב וכת' ביה קרא בהדיא חיים שנים ישלם שמע מינה דאפילו שלא בשבועה.

מוסף תוס'

א. וכן דרך התנאים פותחין את הפתח לדברים ומראים את הדרכים ואינם משלימים, לפי (שנופל) [שנוכל] לדעת אותן מן השכל ומכלל דבריהם. תפא"ע. ב. ואע"ג דהשתא נמי שה למה לי, מ"מ מכולהו לא תיקשי. הכי"מ מגמשפ"מ בשיעו"מ. ג. שכן היא מדה בתורה דהיכא דליכא אלא כלל ופרט אפי' איכא כמה פרטי אין בכלל אלא מה שבפרט. רביע יעשיה בשיעו"מ. ד. והא דקאמר לרבות כל בע"ח, לרבותא קאמר הכי שאפי' אם לא תתפוס צד טומאה אלא צד בע"ח, אפ"ה לא אתי שאר מילי שאינן בע"ח אם לא נכתב המצא תמצא משום פירכא דכללא גופיה חיים כתב ביה. תוס' שאנ' בשיעו"מ. ה. ואע"ג דבטוען טענת גנב מיעטיה קרא, בגנב עצמו מרבה קרא. ר"פ. ע"ש עוד ועי' תפא"ד. ו. דיכול להתחיל ולעשות כלל ופרט וכלל מחיים ומהמצא תמצא לרבות אף שאינן בעלי חיים, ומחמור דבר שאינו מסויים, ואייתר שור ושה. רביע יעשיה בשיעו"מ.

מוסף רש"י

הטל פרט ביניהם. הטל פרט הסמוך להם ומעטו מיעטם, **ודונם בכלל ופרט.** בכלל ופרט וכללא ותרבי כעין הפרט (חולין סז.). **במים במים ב' פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט וריבה.** דאיכא תנא דדרים אם זה תתאכלו מכל אשר במים כלל, במים ובנחלים פרט, במים חזר וכלל, ופליג עליה תנא דבי ר' ישמעאל ואמר במים במים סמוכין זה לזה ואחר כך כתיב בימים ובנחלים, אלכך אין זה כלל ופרט, אלא הטילולו ביניהם לדרשו בריבוי ומיעוטי (שבועות ה.) כגון הכא אם זה תתאכלו מכל אשר במים אשר לו סנפיר וקשקשת במים, דהיינו שתי כללות, דמשמע דבכל מיס בעינן סנפיר וקשקשת, ופרט כתיב אחריהם בימים ובנחלים, דמשמע בימים ובנחלים שטובעים הם בעינן סנפיר וקשקשת, אבל הבדילים במים מכוסעין מיתתאלי בלא סנפיר וקשקשת, אין זה כלל ופרט, לא דייניין ליה בכלל ופרט, אלא מטילין הפרט מיניהן ודנין אותו כדברי ומיעוטי (בכורות נא.) הואיל ואתי הכללות מסוכין, כאתמטיל פרט שאתחיליהן מיניהם מדה מתוכה היא אבל אם תדוש בכלל ופרט אלא בדיבוי ומיעוט, דלהכי אלגיהו רחמנא לפרטא מכלל אלא תדבריה בכלל ופרט. ואיכא בין דיבה ומיעוט לכלל ופרט, דכי הדשינן כלל ופרט הוי פרט פירושו של כללא ואין בכלל אלא אם שבפרט, ואפילו דבר הדומה לו אין לך להביא, ובשכלול לך כלל שי אחר הפרט אהני לאתויי מידי דדמי ליה לפרט, אבל כי הדשינן ריבה ומיעט לא פיכם המיעוט את הריבוי, אלא מיעט אבא אשמעם ממנו הכל אלא זה והדומים לו, ובגלאו דבוי שי הוה מרבינן כל דבר מדמי ליה למיעוטא ואהני דבוי שי לאתויי כל מילי ואהני מיעוטא למעוטי מידי דלא דמי ליה כלל (חולין סז.). **כל פרשה שנאמרה ונשנית בו'.** הואיל ואתי הכללות מסוכין, כאתמטיל פרט שאתחיליהן מיניהם מדה מתוכה היא אבל אם תדוש בכלל ופרט אלא בדיבוי ומיעוט, דלהכי אלגיהו רחמנא לפרטא מכלל אלא תדבריה בכלל ופרט. ואיכא בין דיבה ומיעוט לכלל ופרט, דכי הדשינן כלל ופרט הוי פרט פירושו של כללא ואין בכלל אלא אם שבפרט, ואפילו דבר הדומה לו אין לך להביא, ובשכלול לך כלל שי אחר הפרט אהני לאתויי מידי דדמי ליה לפרט, אבל כי הדשינן ריבה ומיעט לא פיכם המיעוט את הריבוי, אלא מיעט אבא אשמעם ממנו הכל אלא זה והדומים לו, ובגלאו דבוי שי הוה מרבינן כל דבר מדמי ליה למיעוטא ואהני דבוי שי לאתויי כל מילי ואהני מיעוטא למעוטי מידי דלא דמי ליה כלל (חולין סז.). **ידו.** אם המצא תמצא **בידו** (ב"מ יז).

אי הכי שפיר קא קשיא ליה. ומאי תשובה יש בדבר: ה"ג **לרבות כל דבר מהיכא מייתי לה מכלל בתרא כללא גופיה חיים כתיב ביה.** כלומר איצטריך אם המצא תמצא דאי מגגיבה וחיים דרשת לכלל איכא למיפרך שאר דברים מהיכא מייתית להו מכללא בתרא אף כל כללא גופיה חיים כתיב ביה דכל היכא דדרשינן כלל ופרט וכלל אף כל מכללא בתרא מידרש דכללא קמא למעוטי הוא דאתי דבלאו איהו הוי פרט וכלל דאיתרבו כל מילי ומהני כללא קמא למעוטי מאי דלא דמי ליה לפרטא וכללא בתרא לרבויי אתי דאי לאו איהו ה"ל כלל ופרט ואין בכלל אלא מה שבפרט אלכך לא דרשינן מיניה אלא בעלי חיים ובטיל ליה כלל ופרט דאע"ג דדרשת תנא דבי ר' ישמעאל בעלמא כללא דלא דמי ד (ליה פרטא) הני מילי לרבויי מילי דהוי בכללא בתרא: **נהכי איצטריך אם המצא תמצא.** למידרש כללי מיניה כדמפרש ואזיל: **והא תרי כללי דסמיכי נינהו.** המצא תמצא והיכי מצי למדרש מיניהו כלל ופרט וכלל: **הטל פרט.** הכתוב בלידן ביניהן: **אלא לאתויי דבר המסויים.** אין אבל דבר שאינו מסויים לא ומריבויא דרשינן לה ולא ממשמעותא דיש בהמות הרבה שאין בהן סימן דאי ממשמעותא דקרא נפקא תיפוק מכעין הפרט דשור: ה"ג **דתנא דבי ר' ישמעאל במים במים ב' פעמים.** ולא גרס כל מקום שנאמר במים במים. תאכלו כל ה אשר במים כל אשר לו סנפיר וקשקשת במים ו הואיל וכלים סמוכים הם והפרט אינו ביניהן אלא אחריהם כתיב בימים ובנחלים דמשמע דימים ונחלים הוא דבעינן סנפיר וקשקשת אבל שיחין ומערות לא אין זה נדרש בכלל ופרט דלא ליתרבי אלא כעין הפרט אלא בריבה ומיעט וריבה ואתרבי כל מילי אלא דמיעוט מהני למעוטי פורתא חדא מילתא ותו לא: **חד למעוטי קרקע הו'.** ועד השתא לא מצי לתרוצי הכי דכי הוה דיינינן להו בכלל ופרט לא הוה מתרבי כעין הפרט אלא דבר המטלטל וגופו ממון וממילא הוי ממעטי כל הני: **אחייה לקרן בעין שגנב.** לקמן היא בשמעתין [סה.] אלא גנב בהמה והוכחשה או הוזלה משלם כשעת הגזיבה דכתיב ז חיים אחייהו לקרן של גזיבה שיהא שלם: **מ"ט דרב.** לקמיה היא בהאי פירקא [עה.]: **אם המצא בעדים.** אם תחלה תמצא ח בעדים תמצא הכפל שהוא קנס בדיינין: **פרט למרשיע אם עצמו.** אע"פ שבאו עדים אחרי כן אין משלם כפל: **ההוא מינצי לי' למודה בקנס דפטור.** אם לא באו עדים אחרי כן ואייתר ליה אם המצא תמצא לפטור אפילו באו עדים דאי לא כתיב אלא מזד קרא הוה מוקמינן ליה בלא באו עדים: **כל הני פרטי למה לי.** אי למעוטי קרקעות ועבדים ושטרות דאמרינן הא אימעיטו להו להנך מהנך פרטי דכתיבי בעל כל דבר פשע: **שנחדש בה.** אם המצא בעדים תמצא בדיינין פרט למודה בקנס: **ואימא גנב עצמו.** לא ישלם כפל עד שישבע בשקר הואיל ומקראי דלעיל נפקא לן גנב עצמו:

לחושה והשמינה כו'. הגנב פטמה וקשיא לרב דאמר תשלומי ד' וה' כשעת העמדה בדין וקס"ד בין שבחה בין הכחישה הגנב בידים: ומשני **משום דא"ל כו'.** אבל שבחה בדמים שהוקרו בהמות בשוק או שנתפטמה מאליה משלם כפל כי השתא: **והכחישה.** הגנב הכחישה בידים בטורח מלאכה או במקל: **מה לי קטלה פלגא.** הלכך מהיא שעתא דאכחשה אתחלה לה טביחה: **ולבסוף שויא ד'.** בשעה שאבדה מן העולם: **מברה.** בידים או שמייה משלם ד'. ובהמפקיד (ב"מ דף מג.) מפרש טעמא דכל כמה דאיתיה בעינא ברשותא דמרה קיימא דהא בעי לאהדורה הלכך ברשותא דמרה הוקרה והיא שעתא דתבריה ושמייה הוא דקא גזיל לה אבל איתבר ממילא אמאי מחייבת ליה אהיא שעתא דגזלה והיא שעתא זוזא הוא דשויא וגבי טביחה ומכירה הוי כי תברה או שמייה: **משלם קרן וחומש ואשם.** משום שבועה ואין כאן כפל דמודה בקנס פטור: **ואם משלחו עדיים.** ותמייב בכפל הודה: **משלם כפל ואשם וחומש עולה לו בחוך הכפל.** שהרי חומש לבעלים הוא והוא שקל. וע"כ הא דר' יעקב בשאין כאחד החומש והכפל קמייני דאי הוה כפילא טפי מחומשא לאו חומשא הוי ולא מיפטר ליה עד דמשלם חומש דחומש כפילה דשבועה הוא: וחכ"ל

אין לי אלא ידו וגו'. פי' שגנבו בידו ממש וגו' אלא כלומר שהכישה במקל מחלירו אל בעה"ב ונכנסה לגנבו חלירו וקרפיפו ואילטריך לרבויי אחר לאשמועינן דאחר קונה אף לחובתו דלא תימא כשלא דמיא ואין שליח לדבר עבירה קמ"ל דקונה כדמפרש בפ"ק דב"מ (דף י:) דיש שליח לדבר עבירה היכא דשליח לאו בר חיובא הוא וכן מוכח התם כדפרישית:

ליכתוב או **אם המצא המצא** או **תמצא המצא.** משמע דאורחיה דקרא לכתוב ב' פעמים תיבה אחת [פ] וכן בהמובל (לקמן פה.) גבי ורפא ירפא וקשה [פ] דברים היו בודקין (סנהדרין דף מ: ושם ד"ה מדהוה) קאמר גבי גז"ש דהיטב היטב דמופנה מדה"ל למכתב או דרוש תדרוש או חקור תחקור מדשני קרא בדבוריה בהיטב כו' משמע דאי הוה כתב הכי לא הוה מופנה ואמאי אכתי הוה מופנה מדהוה ליה למיכתב או דרוש דרוש או תחקור תחקור וי"ל דאין ה"נ אלא משום דאין יורד לאותה סברא [א] ויתא ליה למנקט כפל לשון השגור בכמה מקומות כמו הענין תעניק נתון תתן (דברים טו):

גופא אמר רב קרן בעין שגנב. במסקנא דמילתא אמרינן דרב אייבי לענין יוקרא וזולא וא"ת ומאי קמ"ל מתניתין היא ברים הגזל קמא (לקמן דף לג:) כל הגזלנין משלמין כשעת הגזילה ואע"ג דמתני' משמע לענין שינוי אייבי כגון עניה ועשאן כלים והתם (דף לו:) נמי קאמר בגמ' כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה לאתויי דר' אלעאי גזל טלה ועשה אילו נעשה שינוי בידו וקנאו מ"מ לענין יוקרא וזולא נמי אייבי כדמוכח בסוף המפקיד (ב"מ דף מג.) דמייתי לה איוקרא וזולא וכן פרק כל שעה (פסחים דף לב.) גבי אוכל תרומה דקאמר היכא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא לא תבעי לך דודאי לפי דמיס משלם ולא גרע מגזלן דתנן כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה [ב] וי"ל דעיקר רב לא אתא לאשמועינן אלא תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין [ג] והא דקאמר מ"ט דרב אתשלומי כפל ותשלומי ד' וה' קא בעי הכ"ד אמר קרא גניבה לגזילה בעין שויא בה השבה ולהכי כי ליתא נמי בעין משלם כשעת הגזילה אבל גבי אגורה דאם איתא בעין לא הוי בה השבה דהשתא לא שויא פרוטה הוה אמינא דכי ליתא נמי לא משלם אבל מהיא דחמץ ועבר עליו הפסח מייתי שפיר דאילו הוי בעין לא שוי מידי אפ"ה היכא דליתא בעין משלם כדמעיקרא ובפרק כל שעה (פסחים דף לב.) הוי מצי לאתויי מההוא דגזל חמץ דמשלם כדמעיקרא אלא דיתא ליה להבין ההיא דכל הגזלנים שהיא שנויה תחילה ועוד אור"י דמגזל חמץ לא מצי למידק כלל דלפי דמיס משלם היכא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא דה"א דגבי חמץ כי ליתא בעין בעי לשלומי ליה חמץ מעליא כאותה תחיכה שגזל דלפי מדה משלם אבל לא כדמיס של שעת הגזילה:

דתניא בחושה והשמינה בו'. תימה היכי ס"ד דרב שאם שדבר רב בכחושה והשמינה דל"כ היה מגרע כחו של קרן וממילתא דרב משמע שבא ליפות כחו של קרן ולגרע כח כפל וד' וה' דקאמר אחייה לקרן בעין דוקא בעין שגנב ואחייה משמע לשון יפוי כח וי"ל דאחייה אין לשון יפוי אלא לשון תשלומים וכל דבר משלים הסרון שגנב או גזל קרי אחייה וכן משמע בסוף אמעתין [ד] דקאמר [ד] טלאים כדמעיקרא [משלם] כפל ד' וה' כשל עכשיו משמע אפי' מעיקרא שויא זוזא ולבסוף ד' דומיא דטלה ועשה אילו משלם כפל כי השתא לפי' ר"י דלקמן ושם אפרש בע"ה ומיהו ר"ת פי' בע"א לקמן דלגרע כח הכפל קאמר רב כשעת העמדה בדין ולא ליפות: **אנא מפטימנא ואת שקלת.** משמע דכשנתפטמה מאליה הוי כשעת העמדה בדין ולפי זה הוה מצי לאוקמי מילתיה דרב כשנתפטמה מאליה ולא הוה צריך לאוקמיה ביוקרא וזולא [ה] ומיהו לפי האמת אפי' כשנתפטמה מאליה משלם כפל ד' וה' כעין שגנב כמו בטלה ועשה אילו דאמר לקמן דמשלם כפל ד' וה' כעין שגנב ואפי' שינוי לא קני [ו] משום דאמר ליה אטו מורא שגנב מינך דיכא גבי מינך הכא נמי כשנתפטמה מאליה מצי אמר ליה אטו שמינה גבי מינך [ז] ודוקא ביוקרא וזולא הוא דקאמר רב כפל ד' וה' כשעת העמדה בדין דלא שייך למימר אטו יוקרא גבי מינך וטעמא אפרש לקמן בע"ה גבי הא דקאמר טלאים כדמעיקרא דמיס כשל עכשיו:

מה לי קטלה כולה מ"ל קטלה פלגא. פ"ה משום דהכחשה אתחלה דטביחה היא וקשה לר"י דלא שייכא הכחשה לטביחה מידי כיון דקנאה בשינוי ואינה של גנבו אלא בתר מעיקרא שהיתה שלו וה"ה בקטלה פלגא ולפי זה ה"ה בהוכחשה ממילא דמשלם כדמעיקרא דמה לי מתה כולה מה לי מתה פלגא ולאי מתה כולה מאליה יש לחייבו כדמעיקרא שהיתה של גנבו ולא בתר השתא וכי קא משני ומוקי מילתא דרב ביוקרא וזולא לא הוה מצי לאוקמי בהכחשה דממילא ועוד אר"י דמלי לפרש בע"א מ"ל קטלה כולה מ"ל קטלה פלגא כלומר אפי' למ"ד אין לשחיטה אלא לנפוש ולא מתייב ד' וה' עד משהו אחרון אפ"ה לא אזלינן בתר חשיבותא דהשתא שעתא כפי מה שהוא שוה במשהו אחרון [ט] אלא כפי מה ששוה קודם שחיטה [י] א"כ כי קטלה פלגא נמי דהייתו הכחשה [יא] לא אזלינן בתר השתא אלא בתר מעיקרא ולפי טעם זה ה"מ לאוקמיה מילתי' דרב בהוכחשה ממילא:

אין לי אלא ידו וגו'. [1]אם המצא תמצא מ"מ א"כ לימא קרא או המצא המצא או תמצא תמצא מדשני קרא ש"מ תרתי: גופא אמר רב [א]קרן בעין שגנב תשלומי כפל [2]ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין מאי טעמא דרב אמר קרא גניבה וחיים אמאי קאמר רחמנא חיים בגניבה אחייה לקרן בעין שגנב [ב] אמר רב ששת אמינא [ג]כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא [3]כחושה והשמינה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בעין שגנב התם נמי משום דאמרינן ליה מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא כי קאמר רב [4]ביוקרא וזולא הוא דקאמר היכי דמי אילימא דמעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' זוזי קרן בעין שגנב לימא פליגא דרב אדרבה [5]דאמר [6]רבה האי [7]מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד' זוזי תברה או שתייה משלם ד' איתבר ממילא משלם זוזא אמרי [8]כי קאמר רב כגון דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא קרן בעין שגנב [9]תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין תני רבי חנינא לסיועיה לרב [7]בעה"ב שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה [8]משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה [9]משלם תשלומי כפל ואשם וחומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב וחכמים

דמייתי לה איוקרא וזולא וכן פרק כל שעה (פסחים דף לב.) גבי אוכל תרומה דקאמר היכא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא לא תבעי לך דודאי לפי דמיס משלם ולא גרע מגזלן דתנן כל הגזלנים משלמים כשעת הגזילה [ב] וי"ל דעיקר רב לא אתא לאשמועינן אלא תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין [ג] והא דקאמר מ"ט דרב אתשלומי כפל ותשלומי ד' וה' קא בעי הכ"ד אמר קרא גניבה לגזילה בעין שויא בה השבה ולהכי כי ליתא נמי בעין משלם כשעת הגזילה אבל גבי אגורה דאם איתא בעין לא הוי בה השבה דהשתא לא שויא פרוטה הוה אמינא דכי ליתא נמי לא משלם אבל מהיא דחמץ ועבר עליו הפסח מייתי שפיר דאילו הוי בעין לא שוי מידי אפ"ה היכא דליתא בעין משלם כדמעיקרא ובפרק כל שעה (פסחים דף לב.) הוי מצי לאתויי מההוא דגזל חמץ דמשלם כדמעיקרא אלא דיתא ליה להבין ההיא דכל הגזלנים שהיא שנויה תחילה ועוד אור"י דמגזל חמץ לא מצי למידק כלל דלפי דמיס משלם היכא דמעיקרא שויא ד' ולבסוף שויא זוזא דה"א דגבי חמץ כי ליתא בעין בעי לשלומי ליה חמץ מעליא כאותה תחיכה שגזל דלפי מדה משלם אבל לא כדמיס של שעת הגזילה:

דתניא בחושה והשמינה בו'. תימה היכי ס"ד דרב שאם שדבר רב בכחושה והשמינה דל"כ היה מגרע כחו של קרן וממילתא דרב משמע שבא ליפות כחו של קרן ולגרע כח כפל ד' וה' דקאמר אחייה לקרן בעין דוקא בעין שגנב ואחייה משמע לשון יפוי כח וי"ל דאחייה אין לשון יפוי אלא לשון תשלומים וכל דבר משלים הסרון שגנב או גזל קרי אחייה וכן משמע בסוף אמעתין [ד] דקאמר [ד] טלאים כדמעיקרא [משלם] כפל ד' וה' כשל עכשיו משמע אפי' מעיקרא שויא זוזא ולבסוף ד' דומיא דטלה ועשה אילו משלם כפל כי השתא לפי' ר"י דלקמן ושם אפרש בע"ה ומיהו ר"ת פי' בע"א לקמן דלגרע כח הכפל קאמר רב כשעת העמדה בדין ולא ליפות: **אנא מפטימנא ואת שקלת.** משמע דכשנתפטמה מאליה הוי כשעת העמדה בדין ולפי זה הוה מצי לאוקמי מילתיה דרב כשנתפטמה מאליה ולא הוה צריך לאוקמיה ביוקרא וזולא [ה] ומיהו לפי האמת אפי' כשנתפטמה מאליה משלם כפל ד' וה' כעין שגנב כמו בטלה ועשה אילו דאמר לקמן דמשלם כפל ד' וה' כעין שגנב ואפי' שינוי לא קני [ו] משום דאמר ליה אטו מורא שגנב מינך דיכא גבי מינך הכא נמי כשנתפטמה מאליה מצי אמר ליה אטו שמינה גבי מינך [ז] ודוקא ביוקרא וזולא הוא דקאמר רב כפל ד' וה' כשעת העמדה בדין דלא שייך למימר אטו יוקרא גבי מינך וטעמא אפרש לקמן בע"ה גבי הא דקאמר טלאים כדמעיקרא דמיס כשל עכשיו:

מה לי קטלה כולה מ"ל קטלה פלגא. פ"ה משום דהכחשה אתחלה דטביחה היא וקשה לר"י דלא שייכא הכחשה לטביחה מידי כיון דקנאה בשינוי ואינה של גנבו אלא בתר מעיקרא שהיתה שלו וה"ה בקטלה פלגא ולפי זה ה"ה בהוכחשה ממילא דמשלם כדמעיקרא דמה לי מתה כולה מה לי מתה פלגא ולאי מתה כולה מאליה יש לחייבו כדמעיקרא שהיתה של גנבו ולא בתר השתא וכי קא משני ומוקי מילתא דרב ביוקרא וזולא לא הוה מצי לאוקמי בהכחשה דממילא ועוד אר"י דמלי לפרש בע"א מ"ל קטלה כולה מ"ל קטלה פלגא כלומר אפי' למ"ד אין לשחיטה אלא לנפוש ולא מתייב ד' וה' עד משהו אחרון אפ"ה לא אזלינן בתר חשיבותא דהשתא שעתא כפי מה שהוא שוה במשהו אחרון [ט] אלא כפי מה ששוה קודם שחיטה [י] א"כ כי קטלה פלגא נמי דהייתו הכחשה [יא] לא אזלינן בתר השתא אלא בתר מעיקרא ולפי טעם זה ה"מ לאוקמיה מילתי' דרב בהוכחשה ממילא:

יג א מיי' פ"א מהל' גניבה הל' יד סמג עשין עא טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ג:

יד ב מיי' שם סמג שם טוש"ע שם:

טו ג מיי' שם הלכה יג סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ד:

טז ד טוש"ע שם בהג"ה ובסעי' ל:

יז ה מיי' שם טוש"ע שם סעי' ד:

יח ו טוש"ע שם ס"ג:

יט ז מיי' שם הלכה יד וס"ג מהל' גזילה הל' ל סמג שם טוש"ע ח"מ שם סעי' ג וסי' שסב סעי' י:

כ ח מיי' פ"א מהלכות מהלכות גזילה ה"ב סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שמ ס"ג וסי' שסב סעי' יא:

כא ט מיי' פ"א מהל' גניבה הל' יד סמג שם טוש"ח מי' שנ:

כב י מיי' פ"א מהל' שכירות הלכה ה והל' ט וס"ז שם הל' ל והל' כ סמג לאוין רמח:

כג כ מיי' פ"ד מהל' גניבה הלכה ל סמג עשין עא טוש"ח מי' שנ:

מוסף רש"י

אין לי אלא ידו. אין לי שיתחייב כפל אלא מומן שלקחו בידו (ב"מ נו:). גנבו חצירו וקרפיפו מנין. שאם נכנסה שם ונעל בפניה לגנבה, מנין שקנתה לו חלירו ומתחייב כפל (שם וכנו"ר שם י:). **בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון.** פטור עלמו ע"י גניבה שטען גנבו חימה, ומומר חנם פטור מגניבה, וקו"ל שאם נשבע ובאו עדים משלם כפל כגנב עלמו, אבל אם הודה אח"כ אין לאן כפל דמודה בקנס פטור, אבל חומש ואשם יש משום שבועת הפקדון (שבועות לז:). **משלם קרן וחומש ואשם.** ולא כפל, לאין משלם קנס על פי עלמו (לקמן קז:). **משלם תשלומי כפל.** משום עדים, **ואשם.** משום שבועה, אבל חומש לא משלם (שבועות לז:).

רבינו חננאל

גופה אמר רב קרן בעין שגנב. מאי טעמא, כתי' בגניבה וחיים אחייה לקרן בעין שגנב, כפל וארבע וחמש' כשעת העמדה בדין. ושקלו וטרו ואוקמוה כחושה והשמינה או שמינה והכחישה דלא כרב, וכי לא אמ' (רבא ולא) [רב אלא] יוקרא וזולא כדרבא דאמ' מאן דגזל חביתא מחבריה, מעיקרא שויא זוזא והשתא שויה ד', שתייה או תברה משלם ד', דהשתא גזלה. איתבר ממילה משלם כשעת הגזילה זוזא. רב נמי כי קאמ' הכי קאמ', כגון דמעיקרא הויה שויה ארבעה ולבסוף זוזא, קרן בעין שגנב כפל ד' וה' כשעת העמדה בדין. **תאני רב חנניה לסיועיה לרב, בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון [ונשבע והודה ובאו עדים, אם עד שלא באו] עדים הודה, משלם קרן וחומש ואשם. ואם משבאו עדים [הודה, משלם כפל ואשם, וחומשו עו]לה לו בכפילו, דברי ר' יעקב וכולי'.**

מוסף תוס'

א. [ד]לא חש לדקדק בלשון רק להוכיח דמומר. תוס' פסחים מא ע"ב ד"ה מ"כ. ב. [ד]דוקא יתורא דזה הכלל [איירי לענין שינוי] אבל פשטא דמתניתין דמשלמין כשעת הגזילה מיירי ביוקרא וזולא. ועוד [קשה] מאי בעי (התם) [והכא] מ"מ דרב ליבעי מ"מ דמתניתין. תוס' ב"מ מנ ע"א ד"ה ומתנן. ג. דלא נקט רב קרן אלא משום דבעי למימר כפל ארבעה וחמשה, וה"ק רב קרן ודאי כעין שגנב כדתנן במתניתין לקמן אבל כפל ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין. הרא"ש בשיטמ"ק. ד. [ד]מדסמך חיים לגניבה לומר דדוקא גניבה מחייב כעין שגנב אבל תשלומי כפל לא. רבינו יעקב בשיטמ"ק. [ד]כפל לא מקרי גניבה שהרי לא גנבו. רבינו יהונתן מלונל. ה. וזה שלא העמידוה ב(כחש או) שומן הבא מאליו מפני שאינו מצוי בבהמה ש(תכחיש או) תשמין בלא סיבה. מפורי. ועי' רא"ש בשיטמ"ק. ו. דלא חשיב ליה שינוי לקנותם להפטר אטביחה ואמכירה. ר"פ. ז. ובריטב דנקט השמינה (והכחישה) לאו דוקא, [ד]ה"ה נמי ממילא, ושמא לרבותא נקט הכי לאשמעינן דלא חשיב שינוי לקנות אע"ג דבידים הוא. ר"פ. ח. דלא מיחייב אלא בשחיטה ראויה. ממוק"י. ט. דכבר היא נבילה. ממוק"י. י. כשהיא חיה גמורה. רשב"ם. שלאחר שחיטה חייב עליה למפרע כפי מה שהיתה שוה מתחילתה. ממוק"י. יא. כיון שההכחשה באה על ידו. ר"פ.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות